

CONTRAPUNCT

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anul 1
Nr. 4
Iulie, 1941

CONTRAPUNCT

Redactor responsabil:

LIVIU LINȚIA

Redacția și Administrația

Timișoara I,
Bul. Carmen Sylva No. 44.
Telefon: 42-52

Inscris in Reg. publicați sub Nr. 92/1941 Trib. T.-Toronto

CUPRINSUL:

- Lucian Văleanu:* Ani... cu ani...
- Ion Veverca:* Pentru cea de a doua întregire
- Elvira Damian:* Versuri
- Ionel Olteanu:* Ziua nu mai vine
- Liviu Linția:* Keyserling și Români
- Nicolae Pârvu:* Lacul (trad. Li. Po.), Catrene (trad. Omar Khayyam)
- Nicolae Crișan:* Scânteia smulsă
- M. Lapteș-Dorna:* Epigrame

CRONICA LITERARĂ

- Ionel Olteanu:* Iulian Popa, Femeia vinovată; Alice Voinescu, Aspecte din teatrul contemporan.

CRONICĂ MUZICALĂ

- Ion Pogda:* Traian Vulpescu, Liturghia Sfântului Ion Gură de Aur

DINCOLO DE VREME

- Liviu Giurgeca:* Nae Ionescu, Istoria Logiceii

INSEMNĂRI, REVISTE

Abonamentul: 100 Lei.

Abonamentul pt. Inst. și de încurajare: 500 Lei

Numărul 10 Lei

Apare lunar

Ani... cu ani...

Se trâng amintiri
în negre tăişuri de vreri
şi-şi sfâşie carnea
în aşchii de doruri,
uitarea...

Nădejdi se desprind
din a cerului veacuri,
şi marea
de griji şi de gânduri
rebele...

mai turbure-şi spumegă
'n creste de valuri
chemarea.

.
Prin codri de ani...
doar jocuri de iele
mai trec sfâşiate iluzii...
Spre margini de linişti
cu apele mute,
în foşnet de umbre
şi 'n rarişti
cu urme de ciute;
se sting fumegânde făclii
ani... cu ani...

Lucian Văleanu

Pentru cea de a doua întregire

Cucerim astăzi pe câmpuri de bătăie în Rusia blestemului — cu apriga ciocnire a armelor ucigătoare, — dreptul la viitor. Neamul întreg, cu sufletul la hotar, caută izbăvirea, înfruntând destinul aspru și măreț la începutul unei noi istorii — eroice.

Din cele mai îndepărtate taine ale existenței noastre ne adunăm puterile — câte ne-au rămas — să ne întrecem, jertfind pentru marea dreptate reparatoare. Ne încordăm într'un uriaș, mistuitor efort pe drumul cuceririi celui mai neîndoelnic temei de-a fi.

Ce chemări ascunse ne poartă înainte ?

Ce neînduplecate hotăriri ne dau puterea de-a înfrânge zidurile de foc și dușmănie din față ?

Ce chinuite nesocotiri își cer dreptul unei definitive reparații ?

După întâia de veacuri așteptată întregire a pământului românesc, ceasul bucuriilor a vrut să ajungă ceasul nepăsărilor, al nemerniciei și batjocurei. Când amarul zilelor ne-a găsit, între dușmani ticăloși, fără sprijin, singuri și izolați, a venit, copleșindu-ne, amarul sfâșierii, umilinței și cruntei prigoniri. Pe drumuri, părăsind ce era rost de-o viață, căutam mulțumirea unui refugiu în casa cea mică, după trăsnetul pustiitor. Nimeni nu voia să ne audă, nimeni nu putea să ne înțeleagă, nimeni nu căuta să ne mângâie. A trebuit să ne închidem amarul în lacrimi, să ne ascundem durerea în adâncuri, să ne purtăm, nevăzuți, chinul în noi. Abia atunci am avut tăria de a ne verifica conștiințele, de a ne face propriul proces. Suferința și durerea, chinuitoare și nemiloase, umilința și rușinea, ne puneau în față întreaga noastră viață, cerându-ne socoteală de toate : ticăloșii, sfâșieri lăuntrice, ambiții, dușmăni, corupții, asasinat, lipsă de răspundere. Era pasul nostru de pregătire pentru ceasul regăsirii.

Așa am trăit un an întreg încheiat. A fost, cu adevărat, anul durerii și al răbdării, anul suferinții și răscumpărării.

Nu am disperat și nu am căzut. Am început să ne căutăm, să ne adunăm puterile și să nădăjduim. Am început să clădim credința cea adevărată a celei de-a doua întregiri, încheiată prin luptă neîndurată, cu jertfa supremă a celor mai de preț daruri păstrate.

Când, păzind plinirea vremii, a sunat pe neașteptate ceasul înfruntării destinului, am fost fericiți că-l putem închina înmul izbăvirii. Dorindu-l ca o salvare, războiul a venit să ne dea temeiul nădejdlor noastre, să dea sens așteptărilor și să răscumpere, cu prețul darnic al vieții, păcatul de-a fi tânjit.

A venit ca o ușurare. Vestea ne-a prefăcut, dintr'odată, într'un munte de voință și hotărire. Ca o minune necunoscută ne-a trezit din adâncuri chiagul unității desăvârșite. În clipa aceea eram cu toții cu fruntea sus, ținând cu sufletul nostru puterea hotarelor neamului.

Veneam, cum doriām, să revendicăm, în botezul focului, pe câmpuri de luptă cauza cea mare a viitorului românesc. Nimic și nimeni nu ne putea opri prețul răscumpărării.

Dar nu într'un războiu de aranjament, ci într'un războiu sfânt împotriva terribilei conspirații a comunismului rusesc. Nu numai pentru revendicarea pământului robii, ci pentru apărarea Europei, pentru apărarea moștenirii de cultură și civilizație europeană pe cale de-a suferi focul pustitor al blestemului rusesc.

Este cea mai mare și mai măreață misiune a neamului nostru în istoria modernă.

Alături de imperiala armată, învingătoare pe toate fronturile într'un uriaș efort, a Germaniei, armata română își câștigă dreptul de a revendica pentru întregul neam al Românilor, prin neprețuite jertfe, un viitor demn. Peste păcate și greșeli, se făurește drumul celei de-a doua întregiri a neamului în pământul Daciei strămoșilor.

Așezați în calea răutăților — am avut marele noroc de a fi putut suporta toate nenorocirile, păstrându-ne peste toate năvălirile. Am fost ai pământului și am rămas ai pământului. Cei cari au venit peste noi, ca și cei cari au căutat să ne cutopească, s'au lovit de rezistența milenară a pământului cu care am fost înfrățiți și care nu ne-a lăsat să pierim. Acest pământ, pe care nu l-am trădat și părăsit vreodată, ne dă puterea de renaștere când vin furtunile grele și ne lovesc!

Suntem, nu întâmplător, bastionul de Răsărit al Europei. Suntem, prin destin, hotarul unei lumi care a dat valorile cele mai înalte ale istoriei moderne și care a fost tezaurul celor mai înalte realizări. Suntem granița care desparte lumea europeană de cutopeștoarea năvală asiatică.

Dacă, altădată, a trebuit ca tradiția noastră vovadală să reclame pentru sine misiunea de apărătoare a lumii creștine contra islamului, astăzi voința națională se pune în slujba unei misiuni europene contra primejdiei comuniste. Este, pentru momente deosebite, același chemare.

Conștiința unui asemenea rol misionar susține neînduplecata hotărâre care ne dă puterea de a înfrânge zidurile de foc și dușmănie din față.

Loviturile primite și suferințele îndurate cu poftele ticăloase a unor prea nemernicii dușmane, își cer dreptul acestei definitive reparații.

Legăturile cu trecutul, prețul atâtor doruri ascunse și zestrea necheltuită a sufletului, ne poartă pe această cale înainte.

În focul răscumpărării ne regăsim tainele vieții. De-acum încolo vom clădi pe rodul moștenit întreaga clădire a culturii și civilizației românești.

Incepem era nouă — în toată luptelor — a destinului românesc. Și ne ridicăm cu sufletul până la chemarea ei. Să cântăm patima visului celei de-a doua întregiri!

26 Iunie 1941.

Ion Veverca

Versuri

I.

*Pe umeri bulgării apasă greu
și plumb am pe pleoape ;
cobor mereu,
în somn vrăjit :
un braț nu pot mișca —
parc'am murit.*

*Și nu știu să mă rog,
nu-mi vin cuvinte.
...Și gândurile aripile și-au frânt.*

*Tot mai adânc
mă cobor în pământ
și zi de zi, de cer,
sunt mai departe.*

II.

*Dantelă și parfum —
dantelă albă
ca aripile fluturilor
în bătaia soarelui.
Parfum de violete
... Și liniște.*

*Cineva doarme,
cu gene lungi,
cu păr negru :*

*... în dantelă albă
și 'n parfum de violete.*

Elvira Damian

Ziua nu mai vine

*Mi s'a culcat in prag
vântul,
ploaia
și negura.
Puhoiu de drumuri
băteau cu pumni de trecut
in ușa bietului suflet,
in zăplazul, in dosul căruia,
l-am ascuns
zgribulit,
mohorit
și 'nghețat.*

*Ziua a uitat să mai intre'n sat.
Din frunze, din colb, din mare
curg care
încărcate cu urit —
și cercei de pustiu
s'au aninat in pomi,
in somn,
de-o să prăvală, cine știe unde,
sufletul!*

*Și ziua,
ziua nu mai vine.*

Ionel Olteanu

Keyserling și Români

Este foarte greu, să scrii despre un popor pe care nu-l cunoști mai de aproape, ci numai din spusele unora și altora, sau din scurte „vizite”, mai mult sau mai puțin oficiale. Rezultatul unei atari tentative este aproape matematic același în toate cazurile: o lamentabilă colecție de ineptii și aberațiuni, colorată pe alocuri de preferințele sau averstiunile autorului. De obicei acest gen de scrieri este lipsit de vreo importanță, atâta timp cât este semnat de un anonim oarecare; când însă un nume ilustru, dublat de o inteligență subtilă, încearcă să dea consistență și culoare unor impresiuni superficiale, girând totul cu greutatea numelui, urmările pot fi dezastruoase pentru poporul vizat, răspândindu-se pe seama lui, în întreaga lume, o seamă de erezii grave și aprecieri umilitoare.

Despre puține popoare s'a scris atâta în necunoștință de cauză, ca despre poporul român; puține sunt neamurile calomniate în felul acesta, atât de frecvent și nedrept, ca neamul nostru. Aproape niciunul dintre cei cari au încercat să ne cunoască și să scrie despre noi, nu a putut, sau nu și-a dat osteneala, să pătrundă în miezul adevărului pentru a descoperi fenomenul românesc; aproape toți s'au mulțumit, — venind cu păreri preconcepute și respectând o veche manie apuseană, — să ne asemene, ba chiar să ne confunde când cu un vecin, când cu altul, sau să ne clasifice când latini, când slavii, când bizantini, când un amalgam din toate acestea. Asupra unui lucru par să fi ajuns totuși de acord cu toții și anume, că bruma noastră de cultură este cam primitivă și lipsită de originalitate; unii ca să ne mângâie, au crezut că ne pot face concesia de a afirma credința lor, că promitem mult pentru viitor...

Greșeli de felul acesta au fost comise chiar de oameni mari; unul dintre aceștia este și contele Hermann Keyserling, purtător al unui nume ilustru, celebru globe-trotter și profund gânditor german. Este uimitor, aproape de necrezut ușurința, sau chiar superficialitatea, cu care acest subtil cunoscător al sufletului omenesc, autor al minunatei „Viați Intime (Das Buch vom persönlichen Leben)” a putut emite atâtea erezii pe seama noastră în celebra sa carte „Analiza spectrală a Europei” (Das Spektrum Europas), cari toate au contribuit atât de mult la întărirea unor prejudecăți ale Apusului asupra noastră.

Generatoarea acestor erori a fost, ca mai întotdeauna lipsa de documentare, care a obligat pe Keyserling să-și aleagă o metodă greșită de observație: o metodă care s'ar putea numi în mod sugestiv „fotografică”, adică înregistrarea numai a unor fenomene, prezente la un moment dat și numai înăuntrul cadrului preocupărilor cercetătorului, fără a ține seama de legătura lor organică cu alte fenomene, precum și de așezarea lor într'o succesiune în timp. Cu alte cuvinte, Keyserling a înregistrat numai fenomenele cari l'au impresionat dintr'un motiv sau altul, — uneori pare să fi văzut numai pe acelea cari confirmau anumite teorii preconcepute ale sale — relatându-le apoi într'o interpretare cu totul personală.

Prima și cea mai temeinică eroare a „Ănălizel spectrale” este situarea noastră în Balcani, — un neadevăr geografic, istoric și cultural, constituind o prejudecată extrem de răspândită în Ăpus; poziția aceasta îl dispensează pe Keyserling să-și justifice toate afirmațiunile, fiind aprioric cunoscut că în Balcani totul este posibil. Ășezarea noastră ca „țară de hotar balcanic” îi îngăduie să ne privească ca pe o umbră bizantină proiectată pe fundalul imens al nemărginitului spațiu rusec; iată nota dominantă a părerilor autorului despre noi.

Intăiu face o distincțiune netă între masele poporului român, — căroră nu le contestă originea scito-tracică, — și clasa conducătoare, o aristocrație de origine greacă, pe cale de complectă dispariție; apoi stabilește pentru mase, caracteristici pur rusești, gășind identități de conformanțe sufletești și de atitudini față de viață, între Români și Ruși. Dansurile noastre populare îi evocă unduirile apelor revărsate ale Niprului; Bucureștiul iarna seamănă leit cu Moscova. Oamenii i se par același, tot așa de moi, blajini, nepractici, cu aceleaș reacțiuni față de evenimente ca și Rușii din Sud; mai mult chiar, după părerea sa alipiirea Basarabiei, fostă provincie rusească (cartea e scrisă înainte de 1940) ar avea ca urmare influențarea și mai accentuată a poporului român și rusificarea lui progresivă (!?). Totuși unele calități dominante par a lipsi poporului român: tăria interioară specific rusească, sau cum i-am mai putea spune, puterea sufletească și deci implicit temperamentul. Explicația acestor lipsuri ar fi simplă: imensa bogăție a Țării ar avea un efect paralizant asupra oricărei tendințe de formare a acestei forțe interioare și a temperamentului; până și lăutarii țigani ai Românilor (N. B. din București) sunt apatici, fără temperament. Aceiaș lipsă de temperament se manifestă și în literatură: tot ce are literatura românească mai sălbatec, — nuvelele lui Panait Istrati — cu toate omorurile și silniciile cuprinse în ele, pare blând și reținut față de sălbăticiile frumoase din Taras Bulba, de pildă.

Explicația preferinței lui Keyserling de a ne considera drept o prelungire sudică a Rușilor, ne-o revelează el, însuși câteva rânduri mai încolo, — recunoscând că este familiarizat cu Rușii, cunoscându-i temeinic, fiind de origine chiar din țările baltice, cari au fost secole de-a rândul provincii rusești și că este un devotat admirator al lor. Această recunoaștere ne întărește și mai mult în convingerea că nu a cunoscut niciodată poporul român mai de aproape. Tot ce afirmă Keyserling se mărginește la un singur tip de Român, cel mai puțin autentic și mai puțin caracteristic, Românul din câmpia Dunării și cel din Basarabia. Ă cunoscut vreodată autorul problematica Romănului dela munte, adevăratul reprezentant al spiritualității românești? Ă discutat el vreodată despre Dumnezeu, viață, moarte și orânduirile lumii cu vreun cioban pe crestele Carpaților? Ă auzit el vreodată în amurgul serii ecoul grav al tunicelor în munții Apusenii? L'a impresionat vreodată exuberanța muzicii populare bănățene? Ă admirat vreodată bogăția imaginației poeziei noastre populare, sfătoșenia vreunui moș bătrân, sau armonia splendidă a ornamentației populare? Ă cercetat el minunatele noastre mănăstiri bucovinene ascunse „într'un picior de plai, pe o gură de rai”. Ă stat uimit vreodată în fața unei umile bisericuțe de lemn din Maramureș, splendid exemplar de arhitectură gotică primitivă?

Credem că nu a cunoscut niciodată aceste manifestări românești, căci altminteri nu ar fi încercat să ne asemene cu vreun vecin, fie el chiar așa de mare ca cel dela miază noapte. Este inexplicabil cum i-a putut scăpa lui Keyserling constatarea cea mai esențială: că poporul nostru are cea mai puternică personalitate dintre toate popoarele din acest colț al Europei, fenomen absolut explicabil grație mediului geografic, care l'a izolat mult de vecinii săi.

Hotărât, d. de Keyserling nu a cunoscut niciodată poporul român și nu a putut să-l cunoască, căci nu și-a dat osteneala de a-l căuta chiar la el acasă.

Aceiaș lipsă de documentare și de înțelegere o manifestă autorul și atunci când încearcă să perceapă și să contureze cultura românească. Dela început pretinde a fi făcut o mare „descoperire”: cultura românească nu ar aparține sferei culturale latine, cum pretind Românii, — cu toată latinitatea limbii, — ci ar fi de origine greco-bizantină (?). După Keyserling, determinarea apartenenței culturii unui popor la o unitate culturală mai mare, se întemeiază nu pe originea limbii vorbite, ci pe originea spiritualității sale, care în speță pare a fi fost transmisă nouă direct din Bizanț, prin aristocrația noastră de origine grecească. Argumente: toate manifestările culturale românești, dela arta culinară, care e identică cu cea rusească, deci are origine comună cu aceasta, — și până la spiritualitate și poezie, poartă pecetea Bizanțului. Niciun popor modern, în afară de cel francez, nu ar poseda atâta „l'ésprit” ca poporul român; acest spirit este descendentul direct al spiritului anticei Elade și al Bizanțului, chiar și umorul nostru ar avea aceeaș sursă, căci nicăiri pe lume, din vremurile vechei Elade, epigrama nu a mai cunoscut o asemenea înflorire ca în România. Principatele dunărene au fost singurele cari au păstrat neîntrerupt tradiția bizantină, căci Rușii deși au moștenit-o și ei, au păstrat-o numai atât timp cât capitala spirituală a fost Kievul, mutarea ei la Moscova întrerupe tradiția mutând accentul pe altă dominantă; duhul lui Genghis-Khan, care pare a însufleși și pe bolșevici în tendința lor de organizare brutală.

Rolul României ar fi acela de a realiza ceiace Rusia nu a putut realiza; continuarea unei mari tradiții culturale, acela a Bizanțului. Istoria Rusiei a început cu renașterea spiritualității bizantine pe pământ slav, dar anchilozarea ei în Biserică a curmat toate posibilitățile. Renașterea unei spiritualități așa de puternice ar însemna un câștig enorm pentru Europa, așa cum altădată spiritualitatea bizantină a contribuit la declanșarea Renașterii italiene. Renașterile în istorie au loc mereu în corpuri noi; așa vechea Eladă s'a renăscut în arta Renașterii italiene, în spiritul clasicismului francez, în filosofia idealismului german. Atena nu va putea renaște desigur în Grecia, dar nici Bizanțul-monadă culturală nouă față de Elada, nu poate revia acolo, ci numai în popoarele slave, cum a și apărut în evul mediu la Ruși, Bulgari și Sârbi, însă într'o formă prea primitivă, cu un nivel cultural prea redus, diferența culturală dintre Bizanț și aceste popoare fiind prea mare.

Singurul popor în care ar putea renaște Bizanțul în forma sa cea mai pură ar fi poporul român, tradiția culturală bizantină fiind neîntreruptă; totuși Românii confundă acest bizantism cu „latinitatea” lor. Misiunea europeană a Românilor ar fi reducerea la o nouă viață a bizantismului și în ipoteza unei reușite, poporul și Țara ar avea un viitor strălucit. Condițiunile necesare reușitei par a exista, căci deși religiozitatea Românilor nu l'a impresionat prea mult pe autor, totuși credința prea vie, ortodoxismul românesc nu este anchilozat. Dacă ar exista într'adevăr religiozitate la Români, atunci bizantismul va renaște mai întâi în sfera religioasă. Cert este însă că, în alte sfere, Bizanțul nu poate renaște decât numai în România.

... Și acest amalgam bizantino-rus, pretinde d. de Keyserling, ar cuprinde caracteristicile noastre naționale! Autorul pare a ignora că tot timpul a vorbit despre alte două popoare, părăndui-se că vorbește despre poporul român. Pe alocuri însă amintește unele lucruri despre Români, cari nu sunt lipsite de oarecare interes; așa susține că specificul românesc zace în bună parte în lirică, dat fiind importanța neatinsă în nici o țară modernă. Un episod semnificativ; despre aproape tot al treilea Român marcant, cunoscut autorului, se susține că este un poet de seamă... Lirismul românesc ar putea fi interpretat ca o manifestare șlavă, dacă o anumită voință și statism nu ar evoca comparația cu sufletul german sau havalan; specificul românesc în lirică este după toate probabilitățile continuitate scito-tracică. Un alt

adevăr șesizat de Keyserling este adâncă prefacere prin care trece poporul român; constată declinul păturei vechi conducătoare și afirmarea tot mai intensă a țărâni-mei, despre care spune că este sănătoasă și conservatoare, ca orice rasă veche.

Nu ne împăcăm însă cu afirmația că lipsa de ordine și cinste nu ar fi importante, cum nu ar fi importante în imensitățile Asiei; nu acceptăm susținerea că poporul român nu ar fi dotat cu aptitudini pentru comerț și industrie. Peste această lipsă Keyserling spune că s'ar putea trece ușor, căci ar exista evreii, de cari nu ne vom putea scăpa niciodată. Dealtcum, antisemitismul nostru nu ar fi prea serios, totuși ar avea rolul de a ține mereu poporul vital și treaz, tot așa cum vecinătatea amenințătoare a Rusiei a avut acelaș rol. Keyserling mai susține că lipsa noastră de energie ar fi compensată de faptul că pe cuprinsul Țării, trăesc și minorități desprinse din popoare cu mari resurse de energie, Germani și Unguri; preconizează chiar că un amestec de sânge cu aceste minorități, ar putea duce la creierea unui nou tip național, mai bine înzestrat (?!).

Se pare că ne urmărește o fatalitate, acela că toți cari încearcă să ne cunoască, nu reușesc să privească adevărata noastră înfățișare. În cursul veacurilor ne-am străduit să fim întotdeauna europeni, mai mult chiar, occidentali. Originea noastră: de descendența a două rase atât de ilustre ca cea latină și geto-dacică, precum și toate afinitățile noastre sufletești, ne-au atras magic întotdeauna către Apus. Creștinismul nostru este de origine latină primitivă, ca și graiul nostru; toate prefacerile Europei și-au avut corespondențele lor la noi: influența husită, cruciadele și apărarea contra islamismului, Reforma, tiparul, humanismul, istoricismul, enciclopedismul (Cantemir), Revoluția franceză romantismul, revoluțiile naționale, raționalismul, idealismul, pozitivismul, materialismul, naționalismul modern... Toate manifestările Europei și-au avut ecoul la noi, natural colorate cu specificul românesc; toate au fost prezente în preocupările noastre, fiind noi o parte integrantă a Europei și nu a Balcanului sau chiar a Asiei..

Poate că destinul ne-a rezervat marea rol al unei Renașteri moderne; cert este însă că cultura noastră este în ajunul unui mare viitor, ea se va dezvolta gigantic, cum par a arăta unele semne, dar această cultură întemeiată pe specificul nostru național, va purta întotdeauna pecetea unei culturi europene ordonate și nicidecum stigmatul nihilismului asiatic, căci neamul nostru a fost și va fi întotdeauna un bastion înaintat al Apusului către Răsărit, către barbaria haotică a Asiei..

Livia Linția

Lacul

de Li Po

Lacul Nan-hu vrea s'adape
Luna toamnei legănată
Pe tăceri verzui de ape.
Plescăitu-mi de lopeți,
Cum cu-aripa rup lăstunii
Verde-al apei șold subțire,
A stins imnul de iubire
Ingânat de nuferi, lunii.

Două catrene din Omar Khayyam

Ulciorul

Priviți, ulcioru-acest, amant a fost,
Tânjind de farmecu-acelei femei.
Iar toarta vasului ce crezi c'a fost?
Un braț încolăcit de gâtul ei!

Olarul

Ieri am văzut olarul 'nainte roții sale
Cum modela 'n lut toarte și mijlocul la oale,
Și l-am privit sărmanul, muncind — de-atâtea ori
La tidvele de pașe și mâni de cerșetori.

Nicolae Pârvu

Scânteia smulsă

*O simt cu fiecare suflu
ce moare
pe buzele mele uscate,
o să-mi închid pleoapele mele de tină
tără regret...
N'o să mă cațăr
de trupul vieții
cu ghiare
de țiară ce simte că moare.*

*Privind cu ochi ce nu văd
în zare —
la negrul ce parcă-i fereastră,
ascult cum sufletul se sbate
în timpane...
...rar...
cu cadență de mătăanii
picurate de bătrâne
în biserici
cu ecouri pustiite.*

*.
scânteia
se va smulge din fire
cu pocnet
de strună plesnită.*

Nicolae Crișan

Epigrame

*D-lui Victor Papilian, primul
membru în comitetul de redacție
al revistei „Luceafărul”*

Motto: La redacția „Contrapunctului” s'a primit
pentru d-sa traducerea „Cântecul mor-
mintelor” de Ugo Foscolo, în traducerea
d-lui I. Schintee.

Descoperit fu de-o Schintee
La „Contrapunct” aci 'n Banat.
N'a vrut să-l lase să mai stee,
Subt un „Luceafăr” camuflat.

A. S. R. B.

(Asociația Scriitorilor Români
din Banat)

Motto: De curând a fost ales noul
președinte: d-l Ing. Virgil Birou.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Scriitorii din păcate
Cu modestul lor stilou,
Se trudesă să scoat-o carte...
... din „Birou!”

Miluță Lapteș-Dorna

Epitaf

*D-lui Liviu Linția, redactorul
revistei Contrapunct*

Aici zace Aldous Huxley,
Venerabilul defunct,
Otrăvit de Liviu Linția
ca să-și poată scrie singur
Numele pe ... „Contrapunct”.

Săgeată

Iulian Popa:

Femeia vinovată

Dramă în 4 acte

Colecția „Gând Românesc”, Tipografia „Astra” Brașov, 1941

Cu plesa de față dl. Iulian Popa se desvăluie pentru a doua oră publicului, *Strunga dracului*, jucată în stag. 1939—40 la Cluj, fusese primul pas.

Fără o atentă disecare a problemei dramaturgiei românești noul — pe de o parte, pe de alta fără a avea privirea îndreptată spre realitatea artistică a dramaturgiei universale, piesa de față nu poate fi cunoscută. Literatura dramatică românească nouă este o literatură minoră; e genul cel mai neexperimentat și mai nereușit — în ciuda succesului de public existent în unele cazuri. S'a ajuns la acest caracter minor datorită unei false perspective. Majoritatea autorilor noștri atacă probleme grave; eroii cred că privesc fățiș misterul universului, uitând că nu ajunge să vorbești de absolut, ca prin această să-l și sesizezi. Din acest unghiu greșit se ajunge la situații în care eroii întrebuințează cuvinte mari, gesturi largi, fără ca sufletește să fi putut exprima ceva.

Pe de altă parte, sunt dramaturgi care nu s'au putut smulge din banala intrigă de salon.

Dl. Iulian Popa — ca formație dramatică, este o impletire din prea mult teatralcesc cu sculpturi de artă. N'a reușit, fie din neexperiență, fie dintr'o falsă orientare, să se smulgă din această situație. Are personajii fără motiv introduse (Ludovic și Proprietăreasa), ca atitudine nejustificate, dacă nu de-a dreptul false. După felul cum este condusă acțiunea se poate observa acest fapt.

În casa prof. Euripide s'așteaptă întoarcerea bătatului lui, Sandi, din Elveția, unde, datorită sprijinului doctorului Vlad, starea de rachitic i-s'a ameliorat. Dragostea lui Sandi pentru Rada, fiica doctorului — cu toată împotrivirea acestuia — se intensifică. Un glonte — fără ca doctorul Vlad să moară — și Sandi, pentru a-și reveni, pleacă. Se reîntoarce apoi și alături de Dina, dansatoarea decăzută, pe cale de a se regăsi sufletește, începe o nouă viață.

Elemente vizibil teatralcești sunt: apariția Dinei în act. I, finalul piesei, începutul act. III și — luați ca totalitate prof. Euripide și căpt. Major. Primul s'a împărtășit sufletește și-a decăzut învinuit fiind că a falsificat semnătura pe-un cec; pentru cel de-al doilea n'avem explicație. N'au adăncitme sufletească și, fără de ea, existența lor nu poate fi motivată. Chiar *Dina*, personajul cel mai reușit al piesei, alături de sincere trăiri sufletești și de scăpărări de umor, are multe situații teatralcești. Alături de starea sinceră cuprinsă în replică:

„Să rămân singură? *Mi-e trică de mine*”.

(pag. 52)

sau umorul din altă replică:

„Așa se întâmplă totdeauna. De sinucidere nu se prea poate muri.

Am încercat și eu”.

(pag. 17),

renașterea sufletească datorită curajului „*trăirii depline*” — pe care ar trebui să cadă greutatea principală, are accente emfatice:

Dina:

„Nu simțeam greutatea nici unui păcat. Tot ce făceam era întreg. Dansul îl făceam cu toată puterea mea de viață — să fie întreg, însăși viața mea.”

(pag. 55)

Ăcelași joc comun îl întâlnim și 'n altă parte:

Dina:

„Aș vrea să fiu un tăvălug, care să treacă peste tot. Să omoare tot. (pauză) *Aș mai ocoli câte un câine, dar oameni nu.*”

(pag. 58)

Dacă s'ar putea vorbi de influențe ne-am gândi — pe de o parte — la *Strigoii* lui Ibsen:

„Sunt... condamnat pentru un păcat de care nu sunt vinovat. Poate trebuie să sufăr pentru tata...”

(pag. 76),

pe de alta la *Fapta* lui Blaga (este vorba de împușcătura):

„Poate a fost nevoie de greșeala ta cu doctorul, pentru a te simți sănătos.”

(pag. 116)

* * *

Trecând peste aceste laturi ajungem la partea de adâncime suflătească din teatrul dlui Popa. Schimbată perspectiva dramatică sau salvată fiind din teatralicesc se va ajunga la acea împletire de metafizic și poetic, scheletul dramaturgii artistice. Sensibilitatea poetică, adăugată culturii, vor ajuta autorului să scape de *drama convențională* și de *etec*, ducându-l spre plinătatea artistică.

La o revizuire a piesei de față și la o transcriere a *Strungii dracului*, poetul din dl Popa va fi mult îndreptățit, dacă i-se va lăsa drumul liber. „*Sunt limite de unde nu ne mai putem inapoia*”, scrie autorul. Această închinare tragică o vrem clasificată în opera acestui autor, aceasta pentru că există o deosebire structurală în *problematica* dlui Popa și a acelor dibuitori dramatici a căror opere se joacă în etuziasmul copilăresc al sălii.

Și cităm un pasaj, plin în acest sens:

„Uneori când dorm, spiritul meu călătorește departe, *undeva unde pământul nu poate ridica seva în firele de iarbă.*”

(pag. 115)

sau:

„Te simt aproape, aproape și departe, departe, undeva în mine și în afară, la *malurile gândului.*”

(pag. 116)

Alice Voinescu:

Aspecte din teatrul contemporan

Bibl. teatrală, Ed. Fundației Regale pentru literat. și artă, București 1941

E semnificativă această carte pentru că deschide, alături de *Modalitatea este tică a teatrului* a dlui Camil Petrescu, un drum nu îndeajuns de bătut, până acum, a noi.

Ca documentare științifică și perspectivă, cartea dlui Camil Petrescu se așează desigur pe alt plan: informație bogată și viziune clar desprinsă în *problema regiei*, dna Alice Voinescu — necunoscând fenomenul teatral, se ocupă numai de *dramaturgie*.

Drumul deschis ar vrea să fie: pătrunderea culturii în teatru, aceasta însem-

nând la rându-l că *porunca de a cunoaște materialul bibliografic* este pe cale de a deveni realitate. Treptat improvizarea este dată la o parte bibliografia, se cere și cunoscută și întregită.

S'a neglijat deseori — la noi — faptul acesta și s'a plecat la inscenare fără adâncirea materialului necesar — ca oameni de teatru, și fără o oareșicare orientare din partea publicului asupra spiritului ce plutește în piesă.

Punctul de plecare al cărții de față, așezat fiind în problematica prezentului, este de a privi dramaturgia drept căutătorii veșnicului omenesc, colorit, datorită culturii moderne, altfel de cum eram obișnuți.

Materialul este grupat în următoarele capitole: Frank Wedekind, Bernard Shaw, Luigi Pirandello și Paul Claudel: I Sistemul Filosofic, II Teatrul.

Situată cartea în cultura noastră, capitole mai nelămurite ar fi: *Bernard Shaw* și *Paul Claudel*. Wedekind este o figură mult răsfântă asupra preocupărilor expresioniste din teatru, cunoscut la noi și prin studiile dlui Ion Sân-Giorgiu. La fel Pirandello este o figură discutată în eseuul nostru.

Shaw a fost jucat la noi destul, fără ca pentru mulți problema să fie lămurită. Cine s'a întrebat ce este teatrul lui Shaw și prin ce se deosebește de al altui autor? Așa cum se desprinde din cartea de față — Shaw plutește într'o atmosferă mult apropiată de adevăr. Fundamental, umorul acestui autor se datorește *perspectivei de neconvențional* în care atacă poliți opuși ai lucrurilor, fără a fi preocupat de prăpastia deschisă, de moral sau social. Jucăuș își împletește acțiunea cu elemente gata să cadă în dramă și, când drama este pe cale să-și ia sborul — cu o întorsătură de viu echilibru sufletesc — schimbă totul și începe să râdă. De aici izvorăște optimismul lui Shaw căci, „dacă dărâmă într'o parte” și „construiește” în cealaltă.

Personajilor lui nu le dă atribute mari, lucru obsedant în *dramaturgia teatralicească*:

„... nu vrea să știe cine este bun și cine este rău, el vrea să afle cine este cu adevărat ceea ce pare”.

(Op. cit., pag. 66).

Supraomul lui Shaw nu este ficțiune, tip ideal, ci omul obișnuit care-și îndeplinește chemarea; în el *acțiunea* este *vocație* ce se cere *înfăptuită*. Aprofîndu-ne idealul și amestecându-l cu realitatea banală ne face să credem în el și să-l simțim ca *adevărat*. Este vorba de un plan care trebuie bine sesizat: urcarea realității spre ideal și coborîrea idealului spre realitate ca acolo, unde se întâlnesc, să *îndumnezeiască omul și să umanizeze dumnezeiesul*:

„Cezar și Sfta Ioana nu sunt oameni perfecți, dar ei *îndeplinesc idealul de omenie* pentru că sunt *adevărați*”.

(op. cit., pag. 70—71)

Împlinirea acestui ideal nu se face prin gesturi largi, prin fapte extraordinare sau poză ci prin *rișcul dăruirii totale* a personajului. Este atâta discreție la acest autor încât multora, mai ales la noi, le pare sec. N'avem încă pregătirea necesară pentru a gusta *farmecul liniilor simple*. În acest sens, o ușoară umbră este faptul că autoarea nu s'a ocupat și de o altă piesă: *Impăratul Americii*.

Problema lui Paul Claudel, prin specificitatea viziunii și prin faptul că n'a trecut de la lectură la spectacol, va trebui reluată. Primul pas spre public la noi în țară — bazați pe un anumit material informativ — l-a făcut, la 20 Dec. 1936, Stud. T. Național Cluj cu un act din „*Violaine fecioara*”. Bucureștii au jucat două stagii mai târziu „*Ingerul a vestit pe Maria*”.

Cartea dnei Alice Voinescu este o realitate vie în cultura teatrului românesc.

Ionel Olteanu

Cronica muzicală

Traian Vulpescu :

Liturgia Sfântului Ion Gură de Aur

O problemă de mare importanță și mereu prezentă în Biserica ortodoxă este aceea a cântecelor bisericești. Care sunt motivele care fac să se nască această continuă preocupare? Le vom putea deduce printr'o comparație a acestor cântări, sau mai bine zis, a felului în care sunt întrebuințate în cele două biserici; ortodoxă și catolică. În biserica romano-catolică serviciul religios e făcut de preot, care deși neîngrădit de pereții unui altar, se ține în cercul unui mister pe care-l oficiază. Răspunsurile îi sunt date de orgă care întărește oarecum atmosfera de mister. Rolul laicilor e mai mult de privitori care asistă la săvârșirea momentului religios. Numai din când în când sunt chemați să participe și această participare se manifestă ca o primire a harului prin preot. Numai acestea sunt momentele în care și ei cântă, dar susținuți de orgă. Din acest fapt rezultă soarta diferită a cântecelor bisericești în cele două biserici. În biserica romano-catolică prin faptul că se dau numai rare răspunsuri și acelea susținute de orgă, cântările se mențin în forma lor inițială. Transformările numai cu greu ar putea să apară. Care e însă soarta melodiilor în biserica ortodoxă? Serviciul religios nu se mai face într'un singur plan ci în două care se ajută și se complectează: Preotul și laicii într'un continuu răspuns. Adăugând faptul că răspunsurile nu sunt însoțite de nici un instrument se poate ușor înțelege de ce prin mici și continui schimbări în melodie s'a ajuns să se cânte diferit, după regiuni. Aceasta a fost cauza pentru care în biserica ortodoxă a existat continua preocupare de regenerare a melodiilor bisericești, adică de curățire și refacerea melodiilor existente de toate adăugirile, pentru a se reveni la o formă inițială.

În această tendință se încadrează și încercarea domnului Traian Vulpescu. Metoda întrebuințată, însă, e nouă și prin aceasta se dovedește a fi prețioasă: „Am transcris întâiu, melodiile exact așa cum sânt, mărturisește d-l Traian Vulpescu, cu toate consonantele (ornamentele) și le-am făcut oarecare îndreptări”. A încerca să reconstruești comparativ melodiile bisericești iată ceva ce nu credem să se mai fi făcut la noi. Pe de altă parte, aceste reconstruiri s'au făcut luându-se ca bază lucrările lui Anton Pann și ale iremonahului Macarie, deci căutându-se a se păstra tradiția muzicală.

Am arătat mai sus felul în care se ajunge la melodii bisericești specifice după regiuni, căci într'un fel se căută în Banat, într'altul în Ardeal și într'altul în vechiul Regat. O parte din cântecele bisericești din Banat au fost refăcute de dl Trifan Lugojan, rămâne să se refacă și cele din Ardeal pentru adoptarea sistemului cel mai potrivit structurii noastre muzicale.

Dat fiind că la Liturghie răspunsurile nu mai sunt date ca la Utrenie și Vecernie în cadrul strict al glasurilor ci în spiritul acestor glasuri inovațiile sunt mult mai mult pasibile. Faptul acesta, pe de altă parte, a permis o intervenție a gustului profan, intervenție care nu a fost totdeauna în spiritul bisericii. Domnul Traian Vulpescu a încercat să-și bazeze refacerea pe sentimentul de slavă și pietate. Dacă a reușit se va vedea în fapt numai dacă această lucrare va fi îndeajuns de cunoscută.

Ion Pogda

Dincolo de vreme

Nae Ionescu:

Istoria Logicei

București, 1941

Odată, când filosofia românească se va fi organizat, se va putea stabili și rolul pe care l-a jucat profesorul Nae Ionescu la elaborarea unor temelii vrednice pentru o filosofie care să primească cu bună dreptate atributul de „românească”. Se vor putea stabili atunci și izvoarele din care și-a tras substanța. Căci Nae Ionescu n'a avut sentimentul proprietății ideilor. Nae Ionescu n'a făcut ca Pârvan să-și scrie gândurile și la fiecare sfârșit de frază să pună un număr, iar înjosul paginei să arate autorul dela care a luat-o „pentru a se ști precis ce este al altuia și ce este al lui”. Nae Ionescu dădea mai puțină importanță materialului pe care-l întrebuița cât felului în care îl întrebuița. Și acest fel de a lucra ține mai mult de vizionarul care desțeleneste ogorul decât de precizia de salahor a savantului care ajunge la sfârșit de drum.

„Cursul de istoria logicei poate însemna două lucruri: întâiu, o sistematizare a întregului material de logică privind istoria, adică o sistematizare a tot ce s'a scris și s'a gândit în legătură cu problemele logice, sistematizare care ar trebui să arate o linie de grupare și o linie de înaintare a cercetărilor...”

Istoria logicei, însă, mai poate să însemneze, în al doilea rând și istoria conceptului de logică, coroborată cu ambianța istorică și filosofică în care s'a născut; apoi cu însuși conceptul general de logică, concept care, deși neexprimat plutește oarecum implicit în cercetările noastre”.

(p. 205).

Istoria logicei este făcută nu prin enumerarea doctinelor și găsirea punctelor de succesiune ci prin privirea lor într-o anumită perspectivă.

Nae Ionescu întrebuițează aici o metodă pe care o au mulți din gânditorii români. Aceea de detașare de obiect și de privire dintr'un punct de vedere static, formal. De aceea multe dintre capitole poartă titluri care vădesc o con-

tinuă preocupare de trasare a limitelor viziunii: „Cauzalitate eficientă sau tipologie?”. „Perioade în istoria logicei”, „Lumea veche și lumea nouă. Spiritualitatea lor”, „Tipuri de viață spirituală și tipuri de cultură”, „Tipuri de logică”. Diferitele sisteme de logică apărute în cursul timpului sunt privite și analizate în această perspectivă.

„Mintea noastră nu poate, în genere, să cunoască realitatea decât creind înăuntrul ei anumite ritmuri, anumite repetiri. De aceea este mai convenabil pentru ea să înțeleagă istoria în funcție de o unitate care se realizează”.

(p. 5).

„Înțelegerea pe care noi vrem s'o aducem, prin urmare, în istoria logicei este aceea ce se obține prin mergere la tip...”

În acelaș fel ce urmărește înfățișarea și aceeași este metoda pe care o vom întrebuița la cursul de istorie a logicei, pentru ca să înțelegem, pe cât se poate, aceste evenimente, în funcție de timpurile cărora li se subsumează.

(p. 14)

Felul acesta de a privi problema este un fel subiectiv, un fel filozofic. Pentru Nae Ionescu filosofia nu există decât atunci când e subiectivă, când e o atitudine luată în fața existenței.

„Filosofia este un lucru foarte personal, eminent subiectiv.

Ea nu poate să fie studiată ca altceva decât ca lirică”.

(p. 43)

Așa fiind cursul acesta de istoria logicei ne pare a fi mai mult un fel de „filosofie a istoriei logicei”.

Să vedem care sunt cadrele prin care e privită istoria logicei. Nae Ionescu vede această istorie a logicei prin stil. În primul rând două mari perioade se desemnează în întreaga istoria europeană nu numai în istoria logicei, *lumea veche* și *lumea nouă*. Deosebirea aceasta se face plecând dela dualitatea: om și ceva în afară de el. Ceea ce deosebește aceste lumi este accentul care cade pe unul din acești termeni. Lumea veche este o lume în care omul depinde de ceva din afară de el.

„Toată existența se centrează pe o ființă puternică, izvor al întregii

„Nouă ne-a stat întotdeauna paza
 Celui ce face noaptea și amiaza
 Și cugetul curat.
 Cetățile, un vânt le-a măturat
 Și zidurile mari și întărite
 Se fac tărățe 'n vânt. Pe nesimțite,
 Un duh al gândului le scurmă.
 Au fost cetăți și n'a rămas o urmă.
 Puterea inimii vă doare
 Căci decât cremenea-i mai tare”.

Domnul G. Breazul scoate o prea frumoasă colecție de „studii muzicale”. Departe de noi gândul de a găsi pricină acestei strădanii. Unul dintre primele volume apărute, care are totuși numărul 4, poartă titlul „Colindele... întâmpinare critică”, titlu care pare a spune mult, totuși sensul în care trebuie înțeleasă această carte este cuprins în mottoul ei; „Pe mulți îi belea la punși”, ceea ce ni se pare a nu cadra deloc cu seriozitatea colecției. Dar toate se vor lămurii din cele de mai jos. Domnul G. Breazul a îngrijit o culegere de colinde menită exclusiv pentru popor.

Această culegere a fost aspru criticată de d-l C. Brăiloiu. Polemica încinsă l-a determinat pe d-l G. Breazul să scoată volumul de care ne ocupăm. Relevăm faptul acesta, nu pentru valoarea teoriilor desbătute ci pentru felul în care se înțelege într'un anumit cerc a se servi cauza muzicii noastre populare. În capitolul: „Scientia veritatis imago și... recordul ridicolului” citim:

„Să-mi fie îngăduit a observa că, analiza colindei „după legile me-

seriei” d-lui C. B., făcută în partea a IV-a și a textului dela 216, făcută în partea V-a a întâmpinării mele la provocările numitului, a luat-o întindere puțin obișnuită în asemenea cazuri...

Mărturisesc însă că nu a fost expus tot ce se poate spune, tot răul care este de constatat în greutatea improvizatului recent al cărții de „Colinde”, toate concluziile care pot fi trase și consecințele care decurg din ignoranța, reaua credință, atitudinea pătimășe imixtiunea fatală cu care d. C. B. siluește muzica populară românească”.

Pasagiul este luat la întâmplare și a fost reprodus pentru a dovedii nerezitatea celor chemați să îndrumeze muzica românească. Atunci când în ediția „Universal” din Viena apărea o carte a lui Béla Bartok despre Colinde, carte în care se insinuau cu o falsă atitudine științifică, o mulțime de neadevăruri la adresa muzicii populare românești, nici-unul dintre cei chemați, n'au fost în stare să dea răspunsul necesar, cu toate că ofensa adusă de B. Bartok se referea la produsul cultural al unui popor întreg. Atunci, însă, când amorul propriu și competența muzicală a unuia au fost atinse, aceasta se consideră obligat a scoate o carte întru apărarea sa. Este regretabil acest fel de a înțelege rostul polemicilor. Nu ne-am fi ocupat de acest regretabil caz dacă din aceasta nu ne-am fi format convingerea că învățământul nostru muzical ar trebui să adopte noi metode de lucru.

Insemnări

Cartea albă, Aprilie 1941, este al douăzeci și optălea caiet de poezii al grupării *Adonis*. Mișcarea prin trăirea din plin și sincer a fenomenului poetic, imprimânduși-l ca program — pulsează de tinerețe. Dela versurile de cadență populară (dl. *Paul Bărbulescu*), la cele sprintene (dl. *Nellu Cristescu*) și la altele care au un ecou anghezian (dl. *Gh. Manea Manolache*), înălnești scipiri vii de poezie. Cităm:

Intru în Cetatea de gheață
și sună clopoței sloiurilor:
— Meșterul din Grotă Minunilor
e mort, e mort, e mort.
(Mihu Dragomir).

Sau:

Trec anii și tâmpla - și ascunde
credința în zarea senină
In stelele satului nostru, în toamna
ce-și flutură rana;
Dureri se strâng în adâncuri și-apu-
ne cântecu 'n strana
Destinului nostru vifornic de luptă,
de dor, de lumină.
(C. Pârlea)

Din colecția *Adonis* face parte poemul *Dansul Dryadelor* al dlui *Virgil Treboniu*. Unele din versuri par reci, întâlnești însă alături de ele altele frumos încopciate:

Preafericită fecioară, sărutarea va
ninge primăvara,
Și se vor risipi în văzduh inimi de
trandafiri,
Și pentru dragostea ta va lucra luna.
Vrel să-l aștepți pe scările dorului:
Sau pentru el n'ai dormit demult?
(pag. 7)

Sau altele:

S'a făcut noapte peste timpul așteptat
Și încă n'a adormit inima,
Numai pentru tine se chinuște acum
Și se laudă că ridică cetate iubiril.
(pag. 13)

Revista Fundațiilor Regale, Anul VIII, 1 Aprilie 1941, Nr. 4.

Să încreștăm în primul rând cu litere mari în minte și 'n suflet cuvintele ce încheie cele câteva pagini ale dlui *Prof. D. Caracostea* despre *Octavian Goga*. Aceasta pentru că nedreptatea înstrăinării Ardealului e prea mare:

„ — Pruncul acesta (Ardealul) este sânge din sângele nostru! *Are și el o menire care, dacă este călcată în picioare, ordine și pace nu se pot sălășlui cât va fi pe lumea aceasta un suflet de Român*”.

În al doilea rând să facem cunoscută „stemelor putrede” viziunea noastră despre lume, desprinsă din versul lui *Arghezi* „*Letopisiți*”.

Ne-au întrebat pripășitii pe pământul nostru ce-am dat pentru el:

— „N'a fost, am spus, de cumpărat
„Că noi altfel am apucat.
„Alte tocmeli avem pentru pământ,
„Că astea nu se cumpără și nu
se vând.
„*Izvoarele și țara noi, de-a-dreptul,*
„*Le-am dobândit cu sufletul și*
pieptul.
„Săgețile pornite, cât se-ajung,
„Din munți în munți, croiesc hotarul lung
„Și țarina răzeasă nu se schimbă
„Pe preț de liftă sau pe limbă.

S'au mirat că porțile n'au încuietore:

— „Așa ne-am pomenit. Bătrânii mei
„N'au prea umblat cu lacăte și chei,
„Deprinși, cam se obișnuise,
„Cu porțile și ușile deschise,
„Și la biserică și casă.
„Drumețul intră, poarta mea îi lasă.
„Se hodinește sau se 'nchină,
„Și pleacă mulțumit, cu traista plină”.

Și 'n cele din urmă îi se răspunde nedumeririi că ne-am păstrat, trecând prin atâta amar, veacuri de-a-rândul:

existenęe, iar acea fiinęă puternică nu este omul, ci altcineva”

Lumea modernă, care începe cu Renașterea este o trecere a accentului pe om care se simte acum centrul universului.

„Lumea nouă raportează totul la om, care în realitate înlocuiește calitativul lucrului prin cantitativ. Lumea nouă abstrage din calitatea individului și merge la concept, la forma generală, la legea generală a mai multor obiecte, nu la esența creatoare a lor, nu la participarea lor creatoare”.

(p. 38)

În cadrul acestor tipuri se pot stabili stiluri. Nae Ionescu deosebește trei stiluri: romantic, clasic și baroc. Romantică este filosofia a cărei fond sparge tiparele formei. Clasică este filosofia în care există un echilibru între fond și formă, iar barocă este filosofia în care forma predomină fondul.

„Există trei forme tipice, în viața spiritulă. Aceste forme tipice nu sunt unice, ci revin în istoria vieți spirituale. Și ele sunt caracteristice pentru diferite momente ale acestei istorii a lumii noi, fără îndoială, dar în lăuntru lumii vechi și lumii noi.

p. 5

Acestor trei stiluri le corespunde în logică trei feluri de a pune problema. Există o logică substanțialistă, o logică pentru care relația însăși este un obiect dar în cadrul celor două tipuri. Lumea veche pune accentul pe concept dar lumea nouă pe relație.

În fața acestor deslușiri care este drumul pe care se îndreaptă cultura modernă ?

„... se observă o întoarcere spre obiect și în spre substanță, pe care o părăsisem dela Renaștere.

Noua logică va prezenta anumite caractere comune cu vechea logică. Aceste caractere comune sunt un fel de presuposiție substanțialistă. un fel de orientare în spre obiect”,

(p. 221).

Perspectiva pe care o deschide cartea lui Nae Ionescu, apărută prin strădania câtorva învățăcei, este vastă.

Regretăm că nu putem avea la îndemână întreaga operă a lui Nae Ionescu pentru a-ne putea da seama de restul acestei lucrări în ansamblul preocupărilor lui.

Liviu Giurgeca

Cărțile de recensat și revistele se trimit pe adresa redacției.
Manuscrisele nepublicate, nu se înapoiază.

Numărul 5 și 6 al revistei noastre, va apare la începutul lunii Septembrie.